

Evaluatie Raadsagenda Heerenveen 2022–2026

Voorwoord

Dit document bevat de evaluatie van de Raadsagenda Heerenveen 2022-2026.

Deze evaluatie is opgebouwd vanuit de raadsagenda met de onderwerpen: de rol van de raad in de democratie, het betrekken van de samenleving, het samenspel in de raad, het samenspel met het college met daarin een weergave van de afspraken en gebeurtenissen ten aanzien van de opgaven uit de Raadsagenda, achtereenvolgens Bestaanszekerheid van inwoners, Wonen en Volkshuisvesting, Dienstverlening van de gemeente aan de samenleving, Duurzaamheid, Cultuur, Andere opgaven en Meerjarenplanning en P&C documenten.

Bij ieder onderwerp wordt weergegeven ‘wat spraken we af’ en ‘wat hebben we gedaan’.

Bij de evaluatie is gebruik gemaakt van de Raadsagenda 2022-2026, het onderzoeksrapport Samenspel uit 2022, de heidagen van 16 november 2023 en 10 februari 2024, het onderzoeksrapport Tussenevaluatie Raadsagenda uit 2023/2024, de resultaten van de enquête onder raadsleden voor de eindevaluatie 2025 en het verslag van de dialoogsessie eindevaluatie in november 2025.

De aanbevelingen uit deze evaluatie zijn met de context uit de bevindingen en conclusies opgenomen in het overdrachtdossier van de raad 2022-2026 aan de raad 2026-2030.

Inleiding

Aan het begin van de raadsperiode heeft de gemeenteraad van Heerenveen ervoor gekozen te werken met een Raadsagenda 2022–2026. Op 9 juni 2022 stelde de raad de Raadsagenda vast.

Aanleiding hiervoor was dat de zorgen die hebben geleid tot het thematisch akkoord 2018-2022 ook na de verkiezingen van 2022 nog volop aanwezig waren. De opkomst bij verkiezingen was niet hoog en veel inwoners gebruiken de mogelijkheden om mee te doen in de democratie niet. De informateur constateerde dat de raad de bereidheid had hier breed en uitdagend over na te denken en complimenteerde de raad daarmee. De informateur gaf het advies om te gaan werken met een raadsagenda bestaand uit een aantal thema's waar de raad kaderstellend bij betrokken wil zijn en thema's waarop een participatief traject wordt doorlopen. Daarbij was zijn advies om eerst te komen tot een helder begrippenkader: wat bedoelt de raad met het begrip raadsagenda en hoe verhoudt het zich tot het hoofdlijnenakkoord.

Inhoud

Voorwoord	1
Inleiding.....	1
Raadsagenda 2022-2026.....	3
Rol van de raad in de democratie	3
Wat spraken we af.....	3
Wat hebben we gedaan	4
Betrekken van de samenleving	5
Wat spraken we af.....	5
Wat hebben we gedaan	6
Samenspel in de raad	6
Wat spraken we af.....	6
Wat hebben we gedaan	7
Samenspel met het college	8
Opgaven 2022–2026.....	8
1. Bestaanszekerheid van inwoners.....	9
2. Wonen en Volkshuisvesting.....	11
3. Dienstverlening van de gemeente aan de samenleving	13
4. Duurzaamheid.....	14
5. Cultuur	15
Andere opgaven.....	16
Meerjarenplanning en P&C documenten	17
Bevindingen uit evaluaties en onderzoek	18
Conclusies.....	22
Aanbevelingen.....	25

Raadsagenda 2022-2026

De raad is er voor alle inwoners van Heerenveen. Daarom wilde de raad als geheel aan de inwoners laten zien waar zij de raad op kunnen aanspreken. In de raadsagenda sprak de raad uit welke opgaven het meest urgent zijn en waarover de raad belangrijke besluiten wilde nemen.

Met deze raadsagenda wilde de raad een volgende stap zetten in democratische vernieuwing. Door bewust te kiezen voor participatie waar de raad inzicht van de samenleving nodig heeft en door een sterkere rol ten opzichte van het college in te nemen.

De raad gaf aan bij welke opgaven de raad samen met de samenleving tot nieuwe inzichten wilde komen. Onder samenleving wordt verstaan: inwoners, ondernemers, bedrijfsleven, belanghebbende organisaties en instellingen in Heerenveen.

Een sterkere kaderstellende rol voor de raad was één van de doelen. Door voorspelbaar en transparant te zijn over de te nemen besluiten, wilde de raad de legitimiteit van de keuzes voor de samenleving verhogen.

Rol van de raad in de democratie

Wat spraken we af

“Wij zijn ons zeer bewust van onze rol als vertegenwoordiger van alle inwoners van Heerenveen. Niet alleen de mensen die op ons gestemd hebben, maar ook de mensen die dat niet gedaan hebben. Het is aan ons om de komende jaren goede besluiten te nemen voor alle inwoners en waar dat passend is met de inwoners.

Wij zien onszelf als één van de uitleggers van overheidsbesluiten: aan de voorkant willen we transparant zijn over waarover we iets beslissen. Nadat een besluit is genomen willen we de keuzes uitleggen en verantwoording afleggen. We nemen ons voor te investeren in contact met inwoners en communicatie vanuit de raad als geheel.

Vanuit onze rol als uitlegger van besluiten willen we regelmatig terugkoppelen aan de samenleving. We willen dat doen door middel van rondetafelgesprekken. Eens per kwartaal willen we met een deel van de raad naar een buurt, wijk of dorp om daar te luisteren wat er speelt, te vertellen wat we doen en te vragen of dat nog steeds aansluit op de verwachtingen van inwoners, instellingen en bedrijven.

Onderdeel van onze rol als uitlegger van besluiten is dat we ons voornemen om wanneer we als raadsleden signalen van inwoners krijgen over opgaven die op de agenda van de raad staan, we terughoudend zullen zijn met het stellen van schriftelijke vragen.

We nemen ons voor de inwoners te informeren over de wijze waarop en wanneer hun vraagstuk wordt behandeld. We zullen dan de ervaringen van inwoners inbrengen in de behandeling en de inwoners uitnodigen daarbij aanwezig te zijn en indien mogelijk mee te doen.”

Wat hebben we gedaan

Het betrekken van inwoners bij het werk van de raad is in deze raadsperiode vormgegeven via verschillende initiatieven. De invulling van dit samenspel heeft zich in de loop van de raadsperiode ontwikkeld en verlegd van wijk- en dorpsbezoeken naar andere vormen van ontmoeting, ontvangst en communicatie tussen raad en inwoners.

Op 30 mei 2024 nam de raad het besluit om de opdracht aan de begeleidingscommissie raadsagenda 2022-2026 in te trekken en de begeleidingscommissie op te heffen, waarbij de griffie de opdracht kreeg:

- de raad via het presidium te adviseren over wisselwerking met de samenleving;
- de raad via het presidium te adviseren over ontwikkelen van en leren over participatie;
- voorstellen voor te leggen aan het presidium voor het voorbereiden en laten organiseren van ‘op bezoek in wijk, dorp en buurt’;
- te communiceren over de raadsagenda via social media in afstemming met de ambtelijke organisatie.

Wijk- en dorpsbezoeken

In april 2023 stemde het presidium in met het voorstel om wijk-, dorps- en buurtbezoeken te organiseren, conform een procesvoorstel van de begeleidingscommissie. Afgesproken werd om in het najaar van 2023 een eerste bezoek te brengen aan de wijk De Greiden en dit te evalueren.

In december 2023 bleek het voorstel om op 18 januari 2024 een wijkwandeling te organiseren niet uitvoerbaar, onder meer vanwege een gelijktijdig fractieoverleg en geringe belangstelling vanuit de wijk. De wandeling was gekoppeld aan de nieuwjaarsbijeenkomst van Wijkvereniging Buitengewoon De Greiden, die daarop werd geannuleerd. Met de wijkvereniging werd afgesproken dat de griffie met een nieuw voorstel zou komen. Hieraan is geen vervolg gegeven, mede doordat vanuit de raad geen initiatief volgde en de voorkeur werd uitgesproken om wijk- en dorpsbezoeken per fractie te organiseren.

Gast van de raad

In november 2024 sprak het presidium af om op voorstel van de griffie een pilot ‘Gast van de raad’ te starten. Deze pilot was gericht op het op een laagdrempelige manier ontvangen van inwoners, zodat zij kennis kunnen maken met de gemeenteraad en met het werk dat de raad doet. In januari 2025 besloot het presidium tot voortzetting van ‘Gast van de raad’, met een frequentie van vijf keer per jaar als de werkdruk van raad en griffie het toelaat.

Raadsmarkt

In januari 2025 sprak het presidium af om op voorstel van de griffie een pilot Raadsmarkt te organiseren. De raadsmarkt is bedoeld als een laagdrempelige vorm van ontmoeting tussen

raadsleden, inwoners, organisaties, ondernemers en de ambtelijke organisatie, in een open en informele sfeer. De raadsmarkt biedt inwoners, organisaties en ondernemers de mogelijkheid om onderwerpen onder de aandacht te brengen van raadsleden en signalen te delen. In november 2025 besloot het presidium de Raadsmarkt voort te zetten als vast onderdeel van de beeldvormende fase binnen de Heerenveense besluitvormingscyclus.

Communicatie

Om inwoners beter te informeren over het werk van de raad en de besluitvorming is in de vorige raadsperiode raadscommunicatie ingesteld. De griffie heeft het communicatieplan opnieuw tegen het licht gehouden vanuit de raadsagenda. Het presidium heeft het communicatieplan omarmd en afgesproken als gemeenteraad gebruik te maken van de gemeentelijke communicatiekanalen.

Verbeteren informatievoorziening

De griffie heeft onderzocht hoe AI kan bijdragen aan effectievere informatievoorziening voor de raad en samenleving. In november 2025 heeft het presidium op voorstel van de griffie gekozen om gebruik te maken van Debatrijk, zodat inwoners worden ondersteund bij het vinden, begrijpen en volgen van raadsinformatie. Debatrijk is een digitale applicatie die alle raadsinformatie overzichtelijk op één plek aanbiedt en met slimme zoekfuncties en AI helpt om documenten, (video)verslagen en complexe informatie overzichtelijk en begrijpelijk voor inwoners te maken én bespaart raadsleden zoek- en leestijd. Debatrijk is naar verwachting in maart 2026 beschikbaar.

Betrekken van de samenleving

Wat spraken we af

“In de komende bestuursperiode wil de raad de samenleving betrekken bij het gesprek om te komen tot een koers als het gaat om: de waarde van (vrijwilligers)werk, biodiversiteit en cultuur. Bij deze onderwerpen zal de raad een procesnotitie opstellen waarin een voorstel staat voor het betrekken van de samenleving en waarin we aangeven wat er wanneer wordt besproken en wat dat oplevert voor het vervolg.. De griffie levert hiervoor een handzaam en compact format aan dat de begeleidingscommissie kan invullen en voor kan leggen aan de raad. We zetten hierbij ook de samenwerking met de NHL Stenden Thorbecke Academie voort: we vragen de studenten om de A dossiers te monitoren.

We letten er daarnaast op dat de inwoners betrokken zijn bij het bepalen van de kwaliteit van dienstverlening en de uitvoering van de plannen rond duurzaamheid. De raad wil dat inwoners actief geïnformeerd worden over beleid en uitvoering en dat de mening van inwoners in de monitoring van het beleid bevestigd wordt.”

Wat hebben we gedaan

Op 22 juni 2023 nam de raad het besluit:

- om de drie A-dossiers op te nemen in de Meerjarenplanning (MJP);
- dat het college het gesprek met de samenleving organiseert over de A-dossiers;
- dat voor de start van A- en B-dossiers een plan van aanpak en stappenplan wordt vastgesteld;
- de A-dossiers in deze volgorde op te pakken:
  1. Cultuur
  2. Waarde (vrijwilligers)werk
  3. Biodiversiteit.

Op 30 mei 2024 nam de raad het besluit om de begeleidingscommissie raadsagenda 2022-2026 op te heffen en de opdracht aan het college mee te geven: *voor de start van A- en B-dossiers legt het college stappenplannen, startnotities voor aan de raad. Hierin adviseert het college ook over wisselwerking met de samenleving. Bij onduidelijkheden kan het college, zoals gebruikelijk, via raadsvoorstellen een heldere opdracht halen bij de raad.*

Samenspel in de raad

Wat spraken we af

“Als raad vinden we het belangrijk om op de hoogte te worden gehouden van de voortgang van de uitvoering van de raadsagenda. De raadsagenda wordt daarom één keer per kwartaal geagendeerd op de raadsagenda. Mochten zich tussentijds actualiteiten voordoen die bespreking of aanpassing vereisen, dan melden de fracties dat bij de begeleidingscommissie. Na twee jaar willen we de raadsagenda evalueren met de hele raad en alvast het gesprek opstarten voor de volgende stap in bestuurlijke en democratische vernieuwing voor de periode 2026-2030 (samenlevingsakkoord of raadsakkoord).

Vanuit de raad stellen we een begeleidingscommissie samen die zicht houdt op de voortgang en het proces van toetsen van de raadsagenda, die bestaat uit de raadsvoorzitter, griffier, de 1ste en 2de waarnemend voorzitter en twee jaarlijks roulerende raadsleden.

Het is de bedoeling dat alle fracties in deze raadsperiode een jaar deel uitmaken van de begeleidingscommissie. We geven de begeleidingscommissie de volgende opdracht mee:

- a. Het bewaken van de voortgang van de raadsagenda, zodat de raad de inhoud kan monitoren en waar nodig kan bijstellen;*
- b. Het terugkoppelen van de voortgang eens per kwartaal in de raadsvergadering;*
- c. Het adviseren over het raadsagenda en de wisselwerking tussen raad, college en samenleving waarbij wordt gelet op de spelregels en het proces;*
- d. Het voorbereiden van de procesnotities bij A dossiers;*
- e. Het stimuleren van de raad in het ontwikkelen van en leren over participatie;*
- f. Het voorbereiden van de evaluatie van de raadsagenda na twee jaar en het zetten van*

*een volgende stap in democratische en bestuurlijke vernieuwing;
g. Het voorbereiden en laten organiseren van de rondetafelgesprekken;
h. Het aanleveren van materiaal voor communicatie over de raadsagenda via social media.”*

Wat hebben we gedaan

20 april 2023

De raad besluit:

- de onderwerpen uit de raadsagenda thematisch te laten landen bij de raad via de commissie;
- ieder van de vijf thema's periodiek te agenderen;
- per thema een stand van zaken, knelpunten en planning te bespreken;
- dat de begeleidingscommissie een procesvoorstel doet;
- dat de begeleidingscommissie schriftelijk informatie aanlevert voor commissie en raad;
- dat dit desgewenst wordt gevisualiseerd (infographic/tijdsbalk);
- dat de raad zo nodig kan bijsturen;
- als frequentie: 1 keer per kwartaal een thema;
- dat de begeleidingscommissie materiaal aanlevert voor communicatie over de raadsagenda;
- dat vier keer per jaar vanuit de raad een terugkoppeling naar de samenleving plaatsvindt.

najaar 2023

Het onderzoek "Samen voor samenspel" naar het samenspel tussen raad en college wordt uitgevoerd.

16 november 2023 (avond)

Aftrapbijeenkomst / heidag over samenspel en raadsagenda.

10 februari 2024 (overdag)

Vervolg en verdieping van de heidag over samenspel en raadsagenda.

25 maart 2024

Het presidium spreekt uit zich te kunnen vinden in het "Actieplan naar kwalitatief goed samenwerken", met 7 acties naar aanleiding van de heidagen van 16 november 2023 en 10 februari 2024:

1. Project Bestuurlijke Besluitvorming
2. Project Kwaliteit stukken en besluitvormingsproces
3. Herziening Reglement van Orde
4. Heerenveense Raadsacademie
5. Opheffen begeleidingscommissie
6. Actieplan raadscommunicatie
7. Gesprek raad en college over afstemming en samenwerking

30 mei 2024

De raad besluit de opdracht aan de begeleidingscommissie raadsagenda 2022-2026 in te trekken en de begeleidingscommissie raadsagenda 2022-2026 op te heffen, wat onder andere de volgende wijziging betekent in de opdracht zoals verwoord in de raadsagenda:

De raad zelf bewaakt de voortgang van de raadsagenda, zodat de raad de inhoud kan monitoren en waar nodig kan bijstellen. Dit doet de raad op basis van dat wat het college aanlevert of dat wat de griffie aanlevert.

De griffie bereidt de evaluatie van de raadsagenda na twee jaar en het zetten van een volgende stap in democratische en bestuurlijke vernieuwing voor. De evaluatie vindt plaats onder begeleiding van de griffie. Eventuele raadsvoorstellen worden via het presidium voorgelegd aan de raad.

juni 2024

De tussenevaluatie van de raadsagenda (evaluatie van de raadsagenda na twee jaar) wordt uitgevoerd door een stagiair bij de griffie.

november 2025

De eindevaluatie van de raadsagenda vindt plaats via een enquête en via een dialoogsessie.

Samenspel met het college

Opgaven 2022–2026

“Als raad hebben we voor de komende bestuursperiode vier opgaven uitgewerkt die prioriteit hebben en waarvan we hebben aangegeven wat we van onszelf, het college of de samenleving verwachten. Een opgave is een vraagstuk dat in de samenleving speelt of een taak die de gemeenteraad voor de toekomst belangrijk vindt. De opgaven die wij als raad urgent en belangrijk vinden zijn:

1. *Dienstverlening*
2. *Bestaanszekerheid*
3. *Wonen en volkshuisvesting*
4. *Duurzaamheid*

We zijn het er als raad over eens dat deze opgaven urgent en belangrijk zijn. We zijn het over de oplossingen niet altijd eens en geven in deze agenda aan waarover we het debat willen voeren in de raad.

5. *Cultuur*

Cultuur is geen urgente, maar wel een belangrijke opgave voor de komende periode. We willen een beeldvormend gesprek voeren met de samenleving en komen tot een koerswijziging.

Met deze agenda kiest de raad voor een opdrachtgeversrol: we verzoeken het college de in deze agenda genoemde opgaven met prioriteit aan te pakken en geven het college kaders mee voor de opgave én voor de aanpak.

Bij het maken van de raadsagenda hebben we gewerkt met A, B of C dossiers:

- *bij C dossiers zijn we transparant over waarop we letten bij het controleren van de uitvoering door het college;*
- *bij B dossiers hebben we een opdracht voor het college geformuleerd;*

- *bij A dossiers willen we als raad eerst zelf een beeld vormen (waar mogelijk met de samenleving)."*

Op 22 juni 2023 nam de raad het besluit:

- om de drie A-dossiers op te nemen in de Meerjarenplanning (MJP);
- dat het college het gesprek met de samenleving organiseert over de A-dossiers;
- dat voor de start van A- en B-dossiers een plan van aanpak en stappenplan wordt vastgesteld;
- de A-dossiers in deze volgorde op te pakken:
  - Cultuur
  - Waarde (vrijwilligers)werk
  - Biodiversiteit.

Op 30 mei 2024 nam de raad het besluit om de begeleidingscommissie raadsagenda 2022-2026 op te heffen en de opdracht aan het college mee te geven: voor de start van A- en B-dossiers legt het college stappenplannen, startnotities voor aan de raad. Hierin adviseert het college ook over wisselwerking met de samenleving. Bij onduidelijkheden kan het college, zoals gebruikelijk, via raadsvoorstellen een heldere opdracht halen bij de raad.

Hieronder volgt een weergave van de afspraken en gebeurtenissen ten aanzien van de opgaven uit de Raadsagenda:

1. Bestaanszekerheid van inwoners

Wat spraken we af

"Bestaanszekerheid is voor veel inwoners niet vanzelfsprekend. Het verzachten van de gevolgen van bestaansonzekerheid en het stimuleren van meedoen in de samenleving is volgens ons de beste manier om bestaanszekerheid te bieden. Als raad willen we dat er voldoende regelingen zijn voor minima en dat die regelingen eenvoudig, toegankelijk, begrijpelijk en vindbaar zijn voor inwoners. We willen dat het college een voorstel doet voor het aanbod aan regelingen en komt met een voorstel voor vereenvoudiging: minder aparte regelingen en een eenvoudig proces om er een beroep op te kunnen doen. Verder willen we in de komende periode een kaderstellend debat voeren over de inkomensgrens voor minima die een beroep kunnen doen op deze regelingen (B dossier).

Als raad willen we bij de uitvoering van het beleid Schuldhulpverlening, Laaggeletterdheid en Armoede onze controlerende rol inzetten (C dossier). We willen informatie ontvangen over de uitvoering van schuldhulpverlening en daarbij letten op hoe het college voorkomt dat malafide bewindvoerders werkzaam zijn in Heerenveen. Ook willen we dat het college ons inzicht geeft in het aantal inwoners dat in een armoedeval dreigt te komen.

Onze rekenkamer doet een onderzoek naar armoede. Na het uitkomen van dit rapport in oktober 2022 willen we als raad een beeldvormend gesprek voeren over de waarde van

(vrijwilligers)werk & armoedebeleid (A dossier). Voorafgaand aan dit gesprek wil de raad verkennen in welke mate inwoners mee kunnen doen aan het gesprek over de waarde van (vrijwilligers)werk. De raad zal hiervoor een procesnotitie opstellen.

NB: Op 22 juni 2023 nam de raad het besluit om dit A-dossier op te nemen in de Meerjarenplanning (MJP), waarbij het college het gesprek met de samenleving organiseert over het A-dossiers en waarbij voor de start van A- en B-dossiers een plan van aanpak en stappenplan wordt vastgesteld. Dit A-dossier volgt na het A-dossier Cultuur. Op 30 mei 2024 nam de raad het besluit dat voor de start van A- en B-dossiers het college stappenplannen, startnotities voorlegt aan de raad. Hierin adviseert het college ook over wisselwerking met de samenleving. Bij onduidelijkheden kan het college, zoals gebruikelijk via raadsvoorstellen een heldere opdracht halen bij de raad.

- 1. De raad verzoekt het college een kaderstellende discussie voor te bereiden over de inkomensgrens voor minima en daarbij inzichtelijk te maken wat de kosten en effecten van verschillende opties zijn.*
- 2. De raad verzoekt het college om een voorstel te maken voor voldoende regelingen voor minima. Deze regelingen moeten eenvoudig, toegankelijk, begrijpelijk en vindbaar zijn voor inwoners.*
- 3. De raad verzoekt het college om de raad inzicht te geven in de uitvoeringspraktijk van de schuldhulpverlening en te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om te voorkomen dat malafide bewindvoerders hierin actief zijn.*
- 4. Ook verzoekt de raad het college om de raad inzicht te geven in de omvang van de groepen inwoners die het risico lopen in de armoedeval terecht te komen (bijvoorbeeld jongeren, nieuwe armen, mensen die uit de uitkering komen).*

We gaan als raad met name letten op

De raad zal bij de voortgangsinformatie over de uitvoering van de schuldhulpverlening, laaggeletterdheid en armoede met name letten op de ontwikkeling in en de omvang van de groep inwoners die in de armoedeval terecht dreigen te komen.

We willen dat de gemeente dit samen doet met: de politiek in brede zin, onze regiegroep armoedebeleid, participatieraad, Caparis, andere gemeenten (FRYSLAN WERKT), werkgevers en in elk gesprek met onze inwoner in de spreekkamer, op straat, met onze meitinkers, gezinswerker, thuis etc..”

Wat hebben we gedaan

- **22 september 2022**
Prioritering van het thema bestaanszekerheid binnen de raadsagenda vanwege de actuele maatschappelijke situatie.
- **10 november 2022**
Initiatief voor het instellen van een Noodfonds voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties die in acute financiële problemen verkeren vanwege de energielasten en hoge inflatie.

- **1 december 2022**
Instelling van een Noodfonds en beschikbaar te stellen geld voor het Noodfonds: €190.000 in 2022 en €710.000 in 2023.
- **1 december 2022**
Besluit naar aanleiding van het [Rekenkameronderzoek armoedebeleid](#): het college wordt verzocht aanbevelingen uit te werken en te betrekken bij het kaderstellend debat over bestaanszekerheid.
- **19 oktober 2023**
Besluit om in de begroting 2024 een bedrag van € 400.000 beschikbaar stellen voor hernieuwd beleid [Bestaanszekerheid](#). Dit beleid is tot stand gekomen na het voeren van kaderstellende debatten (12 december 2022, 3 april 2023, 8 mei 2023).
Besluit om het budget als volgt in te zetten:
  - A. Meedoen totaal € 85.000
    - 1. Hogere inkomensgrens Kindfondsen € 77.000.
    - 2. Structurele subsidie lokaal sociaal duurzame activiteiten € 8.000
    - 3. Omzetting participatiefonds naar een Volwassenenfonds (budgettair neutraal)
  - B. Gezondheid/Vitaliteit totaal €90.000
    - 4: De taakstelling van € 150.000 op de AV Frieso te schrappen en dit bedrag in 2024 te dekken uit het begrotingsaldo 2024. Bij de behandeling van MJP 2025 een besluit te nemen over het al dan niet voortzetten AV Frieso/HZR in 2025 en volgende jaren.
NB: besluit op 14 november 2024 om de taakstelling van € 150.000 te handhaven.
    - 5. Subsidiëren Stichting Sociaal & Vitaal € 15.000
    - 6. Invoeren van meer contactgesprekken € 75.000 (met aanvulling ESF sociale inclusie)
  - C. Werk totaal € 225.000
    - 7: Meer mensen aan het werk helpen door:
      - a. Basisbanen € 100.000 (met aanvulling via ESF subsidie)
      - b. Persoonlijke ondersteuning ook na uitstroom € 50.000
      - c. Uitstroompremie € 40.000
      - d. Begeleiding Bab en Beschut werk € 35.000.
- Er is geen gesprek gevoerd over de waarde van (vrijwilligers)werk (A-dossier).

2. Wonen en Volkshuisvesting

Wat spraken we af

“Wonen en volkshuisvesting is een B-dossier. Als raad vinden we wonen en volkshuisvesting een belangrijk en urgent thema. We staan achter de doelstellingen uit de Strategische Agenda. In september 2022 verwachten we de nieuwe woonvisie. We verwachten dat de woonvisie in ieder geval ingaat op de vervanging en herbenutting van oude panden, het bouwen voor de toekomstige vraag en de verdeling sociale huurwoningen en koopwoningen midden/hog segment. We willen dat het college in de concept-woonvisie de oplossingsrichtingen die de raad heeft genoemd in de raadsnotie verwerkt. Bij het bespreken van de woonvisie zullen we met

name letten op hoe goed de aanwezige grond is benut en hoe de groene leefomgeving wordt bewaakt bij uitbreiding en inbreiding. De raad wil bij de woonvisie het debat voeren over de mate waarin we als gemeente regie pakken ten opzichte van de markt. De raad wil het debat voeren over de wijze waarop voor de gehele gemeente inbreiding kan worden gerealiseerd naast uitbreiding. Daarnaast wil de raad het debat voeren over welke stappen er gezet moeten worden in het grondbeleid om te kunnen uitbreiden ten westen van Heerenveen. We verzoeken het college een startnotitie op te stellen om dit debat te faciliteren. Ook hierbij wil de raad het debat voeren over de mate waarin we als gemeente regie pakken ten opzichte van de markt.

We verzoeken het college om met de raad voor het thema wonen en volkshuisvesting heldere indicatoren te formuleren zodat de raad de voortgang in deze periode kan monitoren, maar ook de doelen uit de strategische agenda kan bewaken. De raad wil dat de ervaringen en beleving van inwoners onderdeel zijn van de monitoring als het gaat om de woonvisie. [Zie verdere details de motie als bijlage bij de raadsagenda pagina's 22, 23 en 24]"

Wat hebben we gedaan

- **22 september 2022**
Prioritering van het thema wonen en volkshuisvesting binnen de raadsagenda.
- **1 december 2022**
Vaststelling van de [Uitgangspunten voor wonen en volkshuisvesting](#) en tijdelijke verlenging van de bestaande woonvisie.
- **24 mei 2023**
Vaststelling Startnotitie Gebiedsvisie A32.
- **19 oktober 2023**
Vaststelling van de [Woonvisie Heerenveen 2023–2028](#).
- **22 mei 2025**
Goedkeuring van de herontwikkeling van Burgemeester Kuperusplein 46 tot een appartementencomplex met 21 woningen.
- **19 juni 2025**
  - Instelling van een [Bestemmingsreserve Sociale Huur](#) (€ 1 miljoen).
  - Instelling van een [Bestemmingsreserve Versnelling Woningbouw](#) (€ 5 miljoen voor 5 jaar).
  - Besluit om het terrein van de Rinkelbom te benutten voor de woonopgave in De Greiden.
  - Vaststelling van de [Gebiedsvisie A32](#) en bijbehorende grondexploitaties.
- **11 december 2025**
  - Vaststelling van [uitgangspunten voor vernieuwing van de Omgevingsvisie](#) en onderzoek naar de mogelijkheid van een tweede woning op eigen erf.
  - Opdracht tot start van de [gebiedsontwikkeling Heerenveen-West](#) inclusief voorbereidingsbudget van € 1 miljoen.

3. Dienstverlening van de gemeente aan de samenleving

Wat spraken we af

“Dienstverlening is een B-dossier. In deze bestuursperiode wordt een visie op dienstverlening opgesteld: de raad wil gaan over de kwaliteit van dienstverlening die daarin wordt bepaald. We realiseren ons dat dienstverlening een zaak is van de houding van medewerkers, integrale/samenhangende processen en goed werkende systemen: hoe dat is ingericht bepaalt welke kwaliteit van dienstverlening mogelijk is.

We willen dat de gemeente dit samen doet met de inwoners, die bepalend zijn voor wat er nodig is. Maar het moet wel werkbaar blijven voor medewerkers.

Op dit moment zijn de randvoorwaarden niet zo ingericht dat op alle domeinen een goede kwaliteit van dienstverlening mogelijk is. Voor de kwaliteit van dienstverlening geven we het college de volgende kaders mee: dienstverlening moet betrouwbaar, eenvoudig, toegankelijk en eenduidig zijn voor alle inwoners, zowel digitaal als fysiek.

Om die kwaliteit te kunnen bepalen wil de raad dat de voorstellen van het college, naast de wettelijke kaders, informatie bevatten over wat de verwachtingen van inwoners over de dienstverlening zijn, om daarbij te kunnen aansluiten. We realiseren ons dat een dienstverlening een opgave is die een investering vraagt. We willen daarin investeren, maar willen wel geïnformeerde keuzes kunnen maken. Daarom verwachten we dat het college komt met een voorstel waarin meerdere opties en alternatieven zijn opgenomen, waarvan zowel de financiële consequenties als de mogelijke kwaliteit van dienstverlening worden verkend.

Ook heeft de raad aandacht voor de manier waarop ervaringen van inwoners de basis vormen voor de keuzes in dienstverlening. De raad verzoekt het college om een manier van monitoring hierop, waarbij de menselijke maat niet uit het oog wordt verloren, zodat de raad de voortgang ook kan controleren.

De raad neemt zich voor om als er signalen over de kwaliteit van dienstverlening binnenkomen, de inwoners te informeren dat er binnenkort een visie over dienstverlening wordt vastgesteld en dat de ervaringen daarin worden meegenomen, maar zal niet over iedere casus die zich voordoet raadvragen stellen.”

Wat hebben we gedaan

9 november 2023

Besluit om een ‘warm welkom’ aan nieuwe inwoners als hoge prioriteit mee te nemen in de nieuwe visie.

16 oktober 2025

Vaststelling van de [Visie op Dienstverlening](#).

4. Duurzaamheid

Wat spraken we af

“In 2019 heeft de raad de ambitie Heerenveen klimaatneutraal in 2050 geformuleerd. Iedereen moet mee kunnen doen om die ambitie waar te maken. We staan als raad achter de doelen uit de strategische agenda. Het realiseren van de bestaande plannen vinden we een taak voor het college en we zetten onze controlerende rol in (C dossier). De raad vraagt het college om heldere doelen en indicatoren (met streefwaarden) te formuleren bij de plannen, zodat de raad de voortgang kan volgen. We willen met name aandacht hebben voor de voorbeeldrol van de gemeente en de integratie van duurzaamheid in al het beleid. Daarom vraagt de raad het college bij ieder raadsvoorstel in te gaan op het aspect duurzaamheid en heldere doelen en indicatoren te formuleren voor de invulling van de voorbeeldrol van de gemeente.

We willen in deze bestuursperiode een beeldvormend gesprek voeren over biodiversiteit (A dossier). Het gaat dan om biodiversiteit, vergroening, een robuuste ecologische structuur en het terugdringen van bestrijdingsmiddelen bij particulieren en (landbouw)bedrijven. De raad wil dit gesprek met de samenleving voeren en zal hiervoor een procesnotitie opstellen.

Op 22 juni 2023 nam de raad het besluit om dit A-dossier op te nemen in de Meerjarenplanning (MJP), waarbij het college het gesprek met de samenleving organiseert over het A-dossiers en waarbij voor de start van A- en B-dossiers een plan van aanpak en stappenplan wordt vastgesteld. Dit A-dossier wordt als laatste van de drie A-dossiers opgepakt. Op 30 mei 2024 nam de raad het besluit dat voor de start van A- en B-dossiers het college stappenplannen, startnotities voorlegt aan de raad. Hierin adviseert het college ook over wisselwerking met de samenleving. Bij onduidelijkheden kan het college, zoals gebruikelijk wordt gedaan, via raadsvoorstellen een heldere opdracht halen bij de raad.

De raad verwacht deze bestuursperiode een actualisatie van het duurzaamheidsprogramma (2023-2027). Bij deze actualisatie wil de raad vanaf de start betrokken zijn en het debat voeren over de hoeveelheid in te zetten structurele middelen en het ambitieniveau: willen we volgend of bepalend zijn en meer doen dan de wettelijke taak? (B dossier). In de raadsnotie in de bijlage staat een aantal onderwerpen die we als raad belangrijk vinden voor deze actualisatie en waarover de raad het debat wil voeren. Ook bij het duurzaamheidsprogramma willen we dat er heldere indicatoren worden opgesteld. De set aan indicatoren moet handzaam en compact zijn en voorzien van streefwaarden. [Zie verdere details de motie als bijlage bij de raadsagenda pagina's 18, 19 en 20]”

Wat hebben we gedaan

- **25 september 2023**
Vaststelling [startnotitie Energiefonds](#).
- **25 januari 2024**
Beschikbaar stellen van ruim 2,9 miljoen euro uit de Tijdelijke Regeling Capaciteit

Decentrale Overheden Klimaat en Energie (CDOKE) voor de programma's Energie van Morgen en Toonaangevend in de Circulaire Samenleving.

- **25 april 2024**
Beschikbaar stellen € 200.000 voor de [subsidieregeling energie-initiatieven energiefonds](#) gemeente Heerenveen.
- **27 juni 2024**
Behandeling van de [Notitie Biodiversiteit](#) - onderdeel van het Groenstructuurprogramma.
- **24 oktober 2024**
Vaststelling van het [Watertakenplan Heerenveen 2025-2029](#) en het [beleidsplan klimaatadaptatie bebouwd gebied](#).
- **19 december 2024**
Vaststelling van de [Startnotitie onderzoek publiek energiebedrijf](#)
- **2024**
Er werd geïnvesteerd in uitbreiding van laadstations, circulair bouwen en de realisatie van een circulair ambachtscentrum. Daarnaast sprak de raad zich unaniem uit tegen gaswinning in Heerenveen en omliggende gebieden.
- **18 september 2025**
Positief besluit over het plaatsen van een zonnepark aan de Leeuwarderstraatweg.
- **16 oktober 2025**
Verklaring van geen bedenkingen voor het realiseren van een zonnepark nabij Rijksweg 19.
- Er is geen gesprek gevoerd over biodiversiteit (A-dossier).
- Het duurzaamheidsprogramma is niet geactualiseerd.

5. Cultuur

Wat spraken we af

“Cultuur is een A-dossier. De cultuurvisie is van 2015 en er is behoefte aan actualisatie en vernieuwing van de visie. Cultuur is relevant voor alle inwoners en we vinden dit bij uitstek een thema om samen met de samenleving op te pakken. Als de cultuurvisie wordt opgepakt, wil de raad vanaf de start betrokken zijn en een beeldvormend gesprek voeren met de samenleving. Daarbij willen we allereerst het cultuurveld zelf betrekken en daarna op onderdelen het gesprek met inwoners gaan voeren. De raad zal hiervoor een procesnotitie opstellen.”

Op 22 juni 2023 nam de raad het besluit om dit A-dossier op te nemen in de Meerjarenplanning (MJP), waarbij het college het gesprek met de samenleving organiseert over het A-dossiers en waarbij voor de start van A- en B-dossiers een plan van aanpak en stappenplan wordt vastgesteld. Dit A-dossier Cultuur wordt als eerste van de A-dossiers opgepakt. Op 30 mei 2024 nam de raad het besluit dat voor de start van A- en B-dossiers het college stappenplannen, startnotities voorlegt aan de raad. Hierin adviseert het college ook over wisselwerking met de

samenleving. Bij onduidelijkheden kan het college, zoals gebruikelijk wordt gedaan, via raadsvoorstellen een heldere opdracht halen bij de raad.

Wat hebben we gedaan

- **19 juni 2025**
Besluit tot realisatie van het [Cultuurkwartier in en rond de Heerenveense School](#), inclusief:
  - € 5,9 miljoen voor verbouwing, onderhoud en verduurzaming van de panden;
  - € 300.000 voor de museale opstelling van *de Friese Droom*.
- De cultuurvisie is niet geactualiseerd en vernieuwd.

Andere opgaven

Wat spraken we af

“Daarnaast heeft het college de ruimte om voor de vele andere opgaven die er zijn een eigen agenda te bepalen. Bij het maken van de raadsagenda zijn meer thema’s besproken dan er uiteindelijk zijn vastgelegd. De raad vertrouwt erop dat het college bij de genoemde onderwerpen* de raad vroegtijdig betreft en/of informeert als het voornemens is een voorstel te doen.

* Jeugd(zorg), Mobiliteit (o.a. de Lelylijn, fietsgemeente), WMO, Gezondheid, Zorg, Veiligheid, (top)Sport”

Wat hebben we gedaan

Jeugd(zorg)

27 februari 2025 Vaststelling van de [Visie op opvoeden en opgroeien](#) 'Leafdefol, sûn, feilich en kânsryk opgroeie yn gemeente It Hearrenfean' na vroegtijdige betrokkenheid raad en een startnotitie in juni 2024.

Mobiliteit

18 september 2025 Vaststelling van de [Mobiliteitsvisie 2024](#) na vroegtijdige betrokkenheid raad en een startnotitie in maart 2025.

Lelylijn

10 april 2025 Geld beschikbaar gesteld voor [Masterplan Lelylijn](#), de raad wordt doorlopend betrokken.

5 maart 2025 Kennis genomen van de Eindrapportage Masterplan Lelylijn en besluit over het uitvoeren van vervolgonderzoek en visievorming voor de toekomst van Heerenveen in een [Integrale Gebiedsverdieping Lelylijn](#).

WMO, Gezondheid, Zorg:

19 december 2024 Besluit [Inkoop/aanbesteding maatwerkvoorziening hulp in het huishouden](#) – op basis van keuzescenario’s

19 december 2024 Besluit [Rekenkameronderzoek WMO kostenontwikkeling](#)

16 oktober 2025 Vaststelling van de [Visie op Brede gezondheid en Mienskip](#).

Veiligheid

27 maart 2025 Besluit [Rekenkameronderzoek 'Toezicht en handhaving in de openbare ruimte'](#)

18 september 2025 Besluit [Rekenkameronderzoek 'Toezicht en handhaving in het fysieke domein'](#).

(top)Sport

26 september 2024 Vaststelling van de [Startnotitie Sport en Bewegbeleid](#)

24 november 2025 ontvangst [Raadsbrief Sport en Bewegbeleid](#)

17 april 2025 [Initiatief](#) met verzoek om een integrale visie op te stellen voor 1 januari 2026 over de toekomst van Sportstad Heerenveen, inclusief het Gemeentelijk Sportcentrum (zwembad en sporthallen).

5 maart 2026 Vaststelling van de [Visie Campus Heerenveen, Stad van Sport](#)

5 maart 2026 Vaststelling van het [Visiedocument Sport en Bewegen](#).

Meerjarenplanning en P&C documenten

Wat spraken we af

"De onderwerpen uit deze agenda worden geconcretiseerd in een lange termijn agenda.

Naast de kaders die in de raadsagenda aan het college worden meegegeven, maakt het college een eigen programma. De raadsagenda en het collegeprogramma worden uitgewerkt in een meerjarenplanning, waarbij de raadsagenda leidend is.

We verwachten dat het college in de meerjarenplanning en vervolgens in de P&C-documenten zorgt voor zicht op de uitgaven voor de plannen van raad en college in deze bestuursperiode. Als raad blijven we deze periode alert op het nemen van goede besluiten, het stellen van heldere kaders, maar ook het goed vertalen hiervan in de begroting. We verwachten dat raadsvoorzitter, griffier en secretaris samen scherp blijven op uitvoering van de meerjarenplanning.

De raadsagenda is een levend document. De eerste uitwerking en vertaling naar de begroting vindt plaats in de lange termijn agenda en meerjarenplanning. Maar ook in de periode daarna zullen we de agenda regelmatig moeten toetsen aan de actualiteit."

Wat hebben we gedaan

Hieronder volgt een chronologisch overzicht van besluiten over Meerjarenplanning en P&C documenten.

30 juni 2022

De raad besluit de uitwerking en planning van de raadsagenda als uitgangspunt te nemen voor de invulling van de Meerjarenplanning 2022–2026.

22 september 2022

De raad besluit tot wijziging van prioritering en planning van de raadsagenda, met urgente aandacht voor:

- Bestaanszekerheid
- Wonen

20 april 2023

De raad besluit het Meerjarenplan (MJP) deel 1 vast te stellen met daarin verwerkt de thema's uit de Raadsagenda.

22 juni 2023

De raad besluit de Jaarstukken 2022 vast te stellen met daarin 3 verwijzingen naar de Raadsagenda 2022-2026.

13 juli 2023

De raad besluit het Meerjarenplan (MJP) deel 2 vast te stellen waarin middelen zijn toegekend aan de onderwerpen uit de raadsagenda.

9 november 2023

De raad besluit de Begroting 2024 vast te stellen, waarin middelen zijn toegekend aan de onderwerpen uit de raadsagenda.

30 mei 2024

De raad besluit om de begeleidingscommissie raadsagenda 2022-2026 op te heffen, wat de volgende wijziging betekent in de opdracht zoals verwoord staan in de raadsagenda aan het college: het college koppelt de voortgang over de vijf thema's terug in de P&C documenten. Ook kan het college zich over uitvoering zoals gebruikelijk verwantwoorden via raadsbrieven.

29 juni 2024

De raad besluit de Jaarstukken 2023 vast te stellen met koppelingen naar de raadsagenda.

14 november 2024

De raad besluit de Begroting 2025 vast te stellen met koppelingen naar de raadsagenda.

19 juni 2025

De raad besluit de Jaarstukken 2024 vast te stellen met koppelingen naar de raadsagenda.

7 juli 2025

De raad besluit de Perspectiefnota 2026 en het Voorkeursscenario Gezonde Financiële Positie, rekening houdend met de raadsagenda.

13 november 2025

De raad besluit de Begroting 2026 vast te stellen, rekening houdend met de raadsagenda.

Bevindingen uit evaluaties en onderzoek

De bevindingen over de raadsagenda 2022-2026 in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op:

- het onderzoeksrapport *Samen voor samenspel*;
- de heidagen van 16 november 2023 en 10 februari 2024;
- de tussenevaluatie;
- de eindevaluatie (enquête en dialoogsessie);

De bevindingen zijn thematisch gegroepeerd.

Rol van de raad in de democratie

In de *eindevaluatie* wordt benoemd dat middelen zoals terugblik, vooruitblik, raadsmarkt en inspraakmomenten bijdragen aan informatievoorziening, maar dat de effectiviteit moeilijk te beoordelen is. Wel worden deze middelen goed gewaardeerd. De raadsmarkt wordt gezien als

een waardevol instrument. De vooruitblik en raadsmarkt zijn nuttig voor voorbereiding en beïnvloeding vooraf. Inspraakmomenten komen vaak te laat om invloed te hebben. De middelen zijn overwegend niet gericht op uitleggen, eigenlijk is dat vooral de terugblik.

Raadsleden geven in de *eindevaluatie* aan dat de terugblik te feitelijk is en dat argumentatie en belangenafwegingen niet zichtbaar zijn voor inwoners. De suggestie wordt gedaan om de terugblikken te verrijken met argumenten en te selecteren welke besluiten extra toelichting verdienen (bijvoorbeeld besluiten met grote impact).

Raadsleden zien beperkt hun eigen rol in het uitleggen, blijkt uit de *eindevaluatie*. Wel vinden raadsleden communicatie via kranten en sociale media belangrijk om besluiten en achterliggende motieven zichtbaar te maken.

Daarnaast wordt in de *eindevaluatie* benoemd dat het voor inwoners onvoldoende duidelijk is wanneer en op welke manier zij invloed kunnen uitoefenen. Signalen van inwoners zijn niet altijd goed te volgen in het proces. Terugkoppeling over wat met inbreng gebeurt, kan worden versterkt.

In *Samen voor samenspel* wordt vastgesteld dat de griffie een belangrijke en strategische rol vervult. Deze waardering komt expliciet terug in de *eindevaluatie*, waarin wordt benoemd dat de griffie de raad goed en actief ondersteunt, onder andere bij procesbegeleiding, inspraak en informatievoorziening. Als positieve voorbeelden worden genoemd de raadsacademie met training en overzicht van beschikbare instrumenten voor raadsleden, de raadsmarkten, de ondersteuning bij inwonerscontact en werkbezoeken. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat structurele advisering over samenspel met de samenleving nog versterkt kan worden.

Betrekken van de samenleving

In *Samen voor samenspel* wordt het belang benoemd van inwonersvriendelijke raadsvoorstellen. In de raadsagenda is participatie expliciet als ambitie opgenomen. Tegelijkertijd blijkt in de *eindevaluatie* dat participatie door raadsleden niet specifiek wordt gekoppeld aan de raadsagenda; men ziet het vooral als vanzelfsprekend onderdeel van beleid. In de *eindevaluatie* wordt benoemd dat het college participatie ziet als standaardwerkwijze.

Genoemd wordt in de *eindevaluatie* dat participatie minder smoel heeft gekregen in deze periode; het is onduidelijk wanneer en bij welke onderwerpen bewuste inzet van participatie nodig gevonden wordt.

Raadsleden geven in de *eindevaluatie* aan dat veel goede ideeën om inwoners meer te betrekken niet verder zijn uitgewerkt. Hoewel enkele thema's zoals cultuur en biodiversiteit in de raadsagenda bewust zijn aangestipt voor participatie, is dit in de praktijk beperkt uitgevoerd en soms ondergesneeuwd.

Samenspel in de raad

Onderlinge verhoudingen

Uit *Samen voor samenspel* komt naar voren dat de omgang tussen raadsleden onderling als positief en vriendelijk wordt omschreven. Deze bevinding wordt bevestigd in de *heidagen*, waar sprake is van openheid in het gesprek en bereidheid om te reflecteren op het samenspel. In de *eindevaluatie* blijkt dat het maken van de raadsagenda een positief effect had op de onderlinge samenwerking.

Debat en politieke verschillen

In *Samen voor samenspel* wordt benoemd dat het debat soms wordt vermeden. In de *eindevaluatie* wordt benoemd dat inhoudelijke verschillen niet altijd scherp worden uitgesproken en dat politieke weging soms onderbelicht blijft.

Verwachtingen

In de *eindevaluatie* geven raadsleden aan dat de raadsagenda soms verkeerde verwachtingen heeft geschapen, wat de samenwerking binnen de raad soms bemoeilijkte; in de beginfase was er een goede samenwerking, deze is daarna minder sterk geweest. In de *eindevaluatie* komt naar voren dat het opstellen van de inhoudelijke raadsagenda tijd en energie heeft gekost, terwijl de toegevoegde waarde niet altijd duidelijk was. Het ontbreken van de begeleidingscommissie bemoeilijkte het bewaken van verwachtingen, blijkt uit de *eindevaluatie*.

Focus en ambitie

In *Samen voor samenspel* wordt vastgesteld dat de raad met de raadsagenda bewust heeft gekozen voor inhoudelijke sturing. Dit wordt in de *tussenevaluatie* en *eindevaluatie* bevestigd door de constatering dat de raad inhoudelijke prioriteiten zichtbaar heeft gemaakt en dat de raadsagenda heeft bijgedragen aan thematische focus. Tijdens de *heidagen* wordt benoemd dat sprake is van een te hoge ambitie met de inhoudelijke raadsagenda tezamen met het hoofdlijnenakkoord in verhouding tot beschikbare capaciteit.

Eigenaarschap

Er bestaat onduidelijkheid over het eigenaarschap van de raadsagenda. Dit komt naar voren in *alle evaluaties*. In *Samen voor samenspel* wordt gesproken over rolverwarring als gevolg van de gekozen opdrachtgeversrol van de raad. Tijdens de *heidagen* en in de *eindevaluatie* wordt benoemd dat het onduidelijk was wie de eerste stap zet; de raad of het college. Eigenaarschap en herkenbaarheid van raadsagenda-thema's namen af zodra het college deze integraal oppakte in reguliere werkzaamheden zo blijkt uit de *eindevaluatie*. De uitvoering lag vooral bij het college. Hierdoor verdween voor raadsleden het gevoel van grip en eigenaarschap. In de *eindevaluatie* kwam naar voren dat er heel veel wel is gerealiseerd, zowel op inhoud als in het proces (prioritering). De raad voelt zich er echter geen eigenaar van.

Monitoring

De belangrijkste oorzaak dat de raad zich geen eigenaar voelt is dat er geen aparte en compacte informatie over de voortgang is te vinden (vaak alleen een verwijzing op hoofdthema), zo blijkt in de *eindevaluatie*. In de *eindevaluatie* wordt benoemd dat de vorm na twee jaar veranderde door het opheffen van de begeleidingscommissie, waardoor raadsleden geen zicht meer hadden op voortgang en historie; monitoring en structurele betrokkenheid ontbrak.

Samenspel raad en college

Onderlinge verhoudingen

Uit *Samen voor samenspel* komt naar voren dat de onderlinge verhoudingen tussen raad, college en organisatie als zeer goed worden ervaren. Deze bevinding wordt bevestigd in de *heidagen*, waar sprake is van openheid in het gesprek en bereidheid om te reflecteren op het samenspel.

Opdrachtgeverschap

Opvallend en paradoxaal is dat raadsleden niet echt de opdrachtgeverrol versterkt zien maar meer het gevoel hebben dat het college het heeft overgenomen, en dat het college juist wel meer richting ervaart vanuit de raad door de raadsagenda. Dit komt naar voren in de *eindevaluatie*.

Relatie raadsagenda en hoofdlijnenakkoord

In de *eindevaluatie* wordt daarnaast meerdere malen benoemd dat de raadsagenda is verdwenen in of overschaduwd door het hoofdlijnenakkoord, waardoor deze moeilijk te volgen en te controleren is. Doorvertaling van de raadsagenda in beleidsstukken en besluiten wordt door sommigen als waardevol gezien, omdat het zorgt voor samenhang met het hoofdlijnenakkoord.

In de *eindevaluatie* wordt ook een interpretatieverschil benoemd: het college probeerde integratie van de raadsagenda en het hoofdlijnenakkoord, terwijl een deel van de raad juist behoefte had aan expliciete zichtbaarheid van raadsagenda-onderdelen. Het college nam de uitvoering serieus wat de efficiëntie van de raadsagenda heeft vergroot, maar dit was niet altijd herkenbaar voor raadsleden.

A, B, C-dossiers, Startnotities en stappenplannen

In de *heidagen* en *eindevaluatie* geven raadsleden aan dat A-, B- en C-dossiers onvoldoende herkenbaar zijn, dat het onduidelijk is wanneer de raad aan zet is.

In de *tussenevaluatie* wordt vastgesteld dat de raadsagenda heeft gezorgd voor meer transparantie en voorspelbaarheid. Er is gewerkt met overwegend heldere en bruikbare startnotities en een enkel stappenplan. In de *eindevaluatie* worden als voorbeelden van dossiers met duidelijke (start)notities genoemd: biodiversiteit, dienstverlening, minimaregelingen.

Daarnaast wordt benoemd dat het volgen van een dossier lastig is voor raadsleden. Hierdoor weten raadsleden niet meer goed welk dossierstatus een onderwerp heeft.

In de *eindevaluatie* komt naar voren dat niet alle onderdelen uit de moties uit de raadsagenda één-op-één konden worden overgenomen. Omvorming van moties naar uitvoerbare plannen was onvermijdelijk door beperkte tijd, informatie en uitvoerbaarheidstoetsen, echter er is geen structureel gesprek gevoerd over afwijkingen tussen oorspronkelijke moties en uiteindelijke uitvoering.

Meerjarenplanning, P&C-documenten en voortgang

Tijdens de *heidagen* wordt benoemd dat inhoudelijke onderdelen van de raadsagenda zijn geland in beleid, MJP en begroting. In de *eindevaluatie* wordt bevestigd dat de ambities realistischer zijn geworden en financieel zijn vertaald, waarbij wordt verwezen naar MJP als beste document.

Tegelijkertijd wordt in de *tussenevaluatie* en *eindevaluatie* vastgesteld dat de raad onvoldoende zicht had op voortgang en uitgaven. De P&C documenten bevatten verwijzingen maar zijn een zoekplaatje voor raadsleden om de voortgang te kunnen volgen.

Het ontbreken van een duidelijke aanduiding in stukken (bijvoorbeeld “Raadsagenda”) maakte herkenbaarheid lastig zo bleek in de *eindevaluatie*. Er is geen aparte en compacte informatie over de voortgang te vinden (vaak alleen een verwijzing op hoofdthema). Het ontbreken van een compact voortgangsoverzicht wordt genoemd als een oorzaak voor verlies van eigenaarschap.

In de *eindevaluatie* wordt benoemd dat het college soms een ‘raadsagenda-sticker’ gebruikt bij reguliere voorstellen, waardoor prioritering vervaagt. Ook wordt benoemd dat raadsleden moeite hebben om te beoordelen of en hoe voorstellen daadwerkelijk voortkomen uit de raadsagenda.

Conclusies

Op basis van de bevindingen uit het onderzoeksrapport Samen voor samenspel, de heidagen, de tussenevaluatie en de eindevaluatie kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

Rol van de raad in de democratie

De rol van de raad in de democratie is zichtbaar ingevuld, maar uitleg en invloed zijn beperkt herkenbaar.

Er zijn in deze raadsperiode verschillende middelen ingezet om inwoners te informeren en te betrekken, zoals vooruitblik, terugblik, raadsmarkt en inspraakmomenten. Deze middelen worden gewaardeerd en dragen bij aan informatievoorziening en voorbereiding. Tegelijkertijd

blijkt dat de effectiviteit moeilijk te beoordelen is. Inspraakmomenten komen vaak te laat om invloed te hebben en middelen zijn overwegend niet gericht op uitleg van argumentatie en belangenafwegingen. De terugblik is feitelijk van aard en maakt politieke keuzes en afwegingen onvoldoende zichtbaar. Raadsleden zien hierin beperkt hun eigen rol. Voor inwoners is daarnaast onvoldoende duidelijk wanneer en op welke manier zij invloed kunnen uitoefenen. Terugkoppeling over wat met inbreng gebeurt, kan worden versterkt.

Betrekken van de samenleving

Het betrekken van de samenleving is als ambitie aanwezig, maar niet expliciet en herkenbaar uitgewerkt.

In de raadsagenda is participatie expliciet als ambitie opgenomen en in *Samen voor samenspel* wordt het belang van inwonersvriendelijke raadsvoorstellen benoemd. Tegelijkertijd blijkt uit de eindevaluatie dat participatie door raadsleden niet specifiek wordt gekoppeld aan de raadsagenda, maar vooral wordt gezien als standaard onderdeel van beleid. Het is onduidelijk wanneer en bij welke onderwerpen bewuste inzet van participatie nodig wordt gevonden. Hoewel participatie bij enkele thema's is benoemd, is dit in de praktijk beperkt uitgevoerd en soms ondergesneeuwd. Ideeën om inwoners meer te betrekken zijn niet verder uitgewerkt.

Samenspel in de raad

Het samenspel binnen de raad kenmerkt zich door goede verhoudingen, maar een terughoudend politiek debat.

De raadsagenda heeft focus gebracht, de ambitie tezamen met het hoofdlijnenakkoord was hoog in verhouding tot capaciteit.

Eigenaarschap van de raadsagenda is onvoldoende helder en is in de loop van de periode afgenomen.

Monitoring en zicht op voortgang zijn onvoldoende geborgd.

De omgang tussen raadsleden onderling wordt als positief en vriendelijk ervaren. Er is openheid in het gesprek en bereidheid om te reflecteren. Het maken van de raadsagenda had een positief effect op onderlinge samenwerking. Tegelijkertijd wordt vastgesteld dat het debat soms wordt vermeden, dat inhoudelijke verschillen niet altijd scherp worden uitgesproken en dat politieke weging onderbelicht blijft.

De raad heeft met de raadsagenda bewust gekozen voor inhoudelijke sturing. Dit heeft bijgedragen aan het zichtbaar maken van prioriteiten en aan thematische focus. Tegelijkertijd wordt benoemd dat de ambitie van de inhoudelijke raadsagenda tezamen met het hoofdlijnenakkoord hoog was in verhouding tot beschikbare capaciteit. Het opstellen van de inhoudelijke raadsagenda heeft tijd en energie gekost, terwijl de toegevoegde waarde niet altijd duidelijk werd ervaren.

In alle evaluaties komt naar voren dat er onduidelijkheid bestaat over het eigenaarschap van de raadsagenda. De gekozen opdrachtgeversrol heeft geleid tot rolverwarring. Het was onduidelijk wie de eerste stap zet: raad of college. Zodra het college de raadsagenda integraal oppakte in reguliere werkzaamheden, nam de herkenbaarheid voor raadsleden af. De uitvoering lag vooral bij het college, waardoor raadsleden het gevoel van grip en eigenaarschap verloren.

Na het opheffen van de begeleidingscommissie veranderde de werkwijze, waardoor raadsleden onvoldoende zicht hadden op voortgang en historie. Monitoring en structurele betrokkenheid ontbraken. Hoewel onderdelen van de raadsagenda zijn geland in beleid, MJP en begroting en ambities realistischer zijn vertaald, bieden P&C-documenten onvoldoende overzicht. Verwijzingen zijn versnipperd en herkenbaarheid ontbreekt door het ontbreken van expliciete labels. Het ontbreken van een compact voortgangsoverzicht wordt genoemd als oorzaak voor verlies van eigenaarschap.

Samenspel raad en college

Het samenspel tussen raad en college kenmerkt zich door goede onderlinge verhoudingen en inhoudelijke richting, maar ook door onduidelijkheid over opdrachtgeverschap, zichtbaarheid en dossierstatus.

Instrumenten en werkwijzen zijn niet consistent toegepast en onvoldoende herkenbaar gebleven.

Startnotities en stappenplannen boden de raad vooraf sturingsmogelijkheden en grip.

De onderlinge verhoudingen tussen raad, college en organisatie worden als zeer goed ervaren. Tegelijkertijd ervaren raadsleden hun opdrachtgeversrol niet als versterkt en het gevoel dat het college het heeft overgenomen. Het college ervaart juist meer richting en steun vanuit de raad door de raadsagenda. De raadsagenda is volgens raadsleden soms overschaduwd door het hoofdlijnenakkoord. Integratie wordt door sommigen als waardevol gezien, maar anderen missen expliciete zichtbaarheid van raadsagenda-onderdelen.

A-, B- en C-dossiers zijn onvoldoende herkenbaar en het is onduidelijk wanneer de raad aan zet is. Daarnaast is geen structureel gesprek gevoerd over afwijkingen tussen oorspronkelijke moties en uiteindelijke uitvoering. Het volgen van een dossier is lastig voor raadsleden. Hierdoor weten raadsleden niet meer goed welk dossierstatus een onderwerp heeft.

Het werken met startnotities en stappenplannen heeft de raad voorafgaand aan de uitwerking van thema's sturingsmogelijkheden geboden. Door aan de voorkant kaders te stellen over doel, aanpak en proces, kreeg de raad grip op de richting van een thema voordat de verdere (beleids)uitwerking plaatsvond.

Aanbevelingen

De aanbevelingen hieronder volgen rechtstreeks uit bovenstaande conclusies en sluiten aan bij wat in de evaluaties is benoemd. De aanbevelingen zijn met de context uit de bevindingen en conclusies opgenomen in het overdrachtdossier van de raad 2022-2026.

Rol van de raad in de democratie

Maak explicieter hoe de raad invulling geeft aan uitleg en democratische verantwoording.

Richt communicatiemiddelen meer op het uitleggen van argumenten, belangenafwegingen en politieke keuzes. Versterk de terugblik hiermee en door selectie van besluiten die extra toelichting verdienen en maak duidelijker welke rol raadsleden zelf hebben in het uitleggen van besluitvorming.

Betrekken van de samenleving

Veranker participatie explicieter en herkenbaarder in de werkwijze van de raad.

Maak duidelijk wanneer en bij welke onderwerpen bewuste inzet van participatie gewenst is en laat dit niet afhankelijk zijn van toevallige dossiers. Verbind participatie explicieter aan thema's en zorg voor herkenbaarheid en opvolging van ideeën om inwoners te betrekken.

Samenspel in de raad

Creëer ruimte voor explicieter politiek debat binnen een positieve cultuur. Breng ambitie en beschikbare capaciteit beter in balans.

Borg dat inhoudelijke verschillen en politieke weging explicieter aan bod komen, naast het behoud van goede onderlinge verhoudingen en openheid in het gesprek.

Beperk de omvang en ambitie van gezamenlijke afspraken, zodat de inzet van tijd en energie beter in verhouding staat tot de ervaren toegevoegde waarde.

Samenspel raad en college

Maak eigenaarschap van gezamenlijke afspraken expliciet en herkenbaar.

Richt structurele en overzichtelijke monitoring in.

Borg het gebruik en de herkenbaarheid van instrumenten.

Maak het opdrachtgeverschap van de raad expliciet en maak duidelijk wie verantwoordelijk is voor initiatief, voortgang en bijsturing. Borg de zichtbaarheid van door de raad geprioriteerde onderwerpen in de samenwerking met het college, ook wanneer deze door het college worden uitgevoerd.

Zorg voor een compact en herkenbaar voortgangsoverzicht, met expliciete labeling van door de raad geprioriteerde onderwerpen in P&C-documenten en andere stukken, zodat raadsleden zicht houden op voortgang, keuzes en uitgaven.

Zorg voor consistente toepassing van werkwijzen, startnotities en stappenplannen. Voer structureel het gesprek over afwijkingen tussen oorspronkelijke opdrachten en uiteindelijke uitvoering, zodat dossierstatus en keuzes helder blijven.